

Szerkesztőségi iroda:
Brassai utca 60. sz. alatt,
hová a lap szemléi részét
illető közlemények
küldendők.

Kiadó-hivatal:

Pollák Mór könyvnyom-
dája, hová a hirdetések és
elbírásai pénzek bérmen-
tesen intézendők.

NEMERE

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági lap,
a háromszéki „Háziipar-egylet”
és a s.-sztygyörgyi „önkéntes tűzoltó-egylet” hivatalos közlönye.

megjelenik ezen lap heten-
ként kétszer:
szerdán és szombaton
Előfizetési feltételek:
helyben lázhozórdva vagy
vidékre postán küldve:
Egész év . . . 3 ft. — kr.
Fél év . . . 1 ft. 60 kr.
Hírdetmények díja:
3 hasábszorosított, vagy
annak helyébe 6 kr.
Bélyegdíj külön 30 kr.
Nyitólír sora 15 kr.

A keleti kérdés.

Sepsi-Szentgyörgy, 1877. február 7.

Az európai diplomácia a konferencia meghívására
dácára március 1-éig — míg a fegyverszünet lejár —
folytatja tárgyalásait.

A török-szerb-montenegrói békétárgyalások ügyé-
ben mindjárt kezdett óta felmerült kérdéseket a köz-
lébbi tudósítások megerősítik. Egy bécsi távirat jelenti:
— Azon válasz után, melyet a porta a garanciák ügyé-
ben szerb részről tett kérdésre adott, eltűnt minden
remény, hogy a tárgyalások eredményre vezethesse-
nek. Montenegró viszont egész Felő-Hercegovina át-
engedését követeli, ami fölött a porta természetesen
szóba sem állhat. Hogy pedig a porta a Suttörinát és
Zubacit engedje át Nikicának, az már csak azért sem
valóságszerű, mert ezt Ausztria-Magyarország meg nem
engedhetné.

A három császárszövetség célját hivatalos forrá-
sok ismét nagyon kezdik magyaráztatni. A „P. Corr.”
egy berlini levél alakjában előadja, hogy Góresakov
nem végezheti be oly nagy kudarccal pályáját, amint
most érte. Szüksége van egy barátja s ilyennek ajánl-
kozott Franciaország; midőn ezt Németország meg-
híusította, Ausztria-Magyarország érdekelését is sikra
szállít, mert ha a hármasszövetség fennáll a valószínű
orosz-török háborúval szemben, Ausztria a legkomo-
lyabb kezeségeket nyeri a dunai érdekeinek meg-
óvásáért.

Mindinkább sürgősebbnek mutatkozik az orosz-
osztrák kiegyezés, melynek nemcsak arra kell szorít-
kozni, mi ne történjék, hanem határozottan formulázott,
és gyakorlatilag körülírt célok körül kell forgornia. Az
ilyen egyezés akár cooperatióra, akár semlegességre,
de okvetlenül minden ellentét kizárására irányul, Né-
metországban szilárd támasza találandó, s így a többi
hatalmak részéről kizárna minden ellenszándék.

Konstantinápolyból jelentik, hogy a szultán pa-
rancsa folytán december 23-dikáig, mint a mely napon
az alkotmány kihirdetett, esztől nemzeti ünnepnap
gyanánt fog az egész birodalomban megünnepeletetni.

A török államférfiak nagy erélyességgel dolgoz-
nak az alkotmány által szükségessé lett új törvényja-
vaslatokon. Minden oda mutat, hogy most már igen
is komolyan veszik a portánál a reform s az alkot-
mány ügyeit. Kijátszása, kibúvára most senki sem
gondol. Nem is lehet. Ez az egy eszköz, mely még
megmenti Törökországot, mely neki Európa rokon-
szenvét és erkölcsi, esetleg tényleges támogatását is
megszerzi és biztosítja.

Romániai magatartása iránt többé nem lehet két-
ség. Vernescu és Jonecu miniszterek kilépése után
a kormány egészen Brătianu híre kezében van, s egy
távirat jelenti is, hogy a kormány és a Bukarestben
időző orosz meghatalmazott között már részletes egyez-
mény jött létre az orosz hadak átvonulása esetére. Az
egyezmény szerint az orosz csapatok csak bizonyos
területeken belül mozgathatók, honnan a romániai ha-
dak kivonulnak; az orosz katonaság köteles mindent

készpénzen, még pedig ércpénzen vásárolni, s a pol-
gári hatóságok jogkörébe beavatkozni nem szabad.

A kiseneyi táborból jelentik, hogy Miklós nagy-
herceg főparancsnok egészsége folytonosan javul, de
valószínűleg Nizzába kell menni főlegnyulás végett.
Ezen esetben utóda a főparancsnokságban Kauffman
tábornok lenne. A hadtest elhelyezésére vonatkozólag
nehány intézkedések történtek, melyek az előnyomul-
ást látszanak jelteni. A román terület átkutatása f.
hó 5-éig be lesz fejezve. A katonák szállítása foly-
vást tart, s a déli vasutak fővonalai ezen okból a
hadihatóságnak adnák át. Kiseney katonaságából
sokat elvisznek egészségi szempontból, mivel a tul-
tömöttség miatt már eddig is mutatkoznak ragályos
betegségek.

Pár szó a „keleti szemfájás”-ról.

Kézdí-Vásárhelyt.

Többen t. olvasóim közül csodálkozva fogják kér-
deni: miért választam a kóros állapotot elmékedésem
tárgyul? De eloszlik bálmutatuk, ha megmondom,
hogy e betegség valóságos járványnya terjedett váro-
sunkban s a tanulók között annyira szaporodott, hogy
az algyamasium egy időben — mint értesültem —
már be is zárattat. Az idő eltelt, az előadások foly-
tatódnak, de a „keleti szemfájás” még nincs kiirtva.
Annak tökéletes kiirtása szerény óhaj marad s nem
is reménylhető mindaddig, míg erősebb intézkedé-
sek nem lesznek alkalmazva.

„Keleti szemfájás” elnevezését onnan nyerte e
betegség, mivel Keleten (Arabia és Egyiptomban) kez-
dett legelőször dühöngeni. Onnan hozott át hozzánk.
A keleten kezdék tanulmányozni. A semiták törzse
leghajlandóbb — mint állítják — e szembetegség;
nem hajlandóság, de véleményem szerint a tisztátlan-
ság, rondaság okozói köztük tett gyors terjedésének.

A szemhéjak betegsége az, mely kezdetlegesen
mondhatni lopódzó lép fel minden érezhetőbb zava-
rok nélkül. Jelei az egyszerű szemhéj vagyis köthár-
tyagyulladás és mint ilyen kezdődik is. Kis viszketeg-
ség, emelkedett hőség érzete mellett több a könny.
Reggel a szempillák kissé összeragadnak. Tünetek,
melyeket egy önmagával sokat tördő egységiség már
érez és orvosolni siet, míg más egy szóval fel sem
veszi, annál kevésbé tekinti kóros állapotnak, melyet
gyógykezelné kellene. Így hanyagsággal hosszú időn
át áll s fejlődik a kóros állapot, mig nem végre mint
keleti szemfájás mutatja be magát, s csak akkor látja,
érzi az az ember, mitve fejlődék ki.

Okai ugyanazok, mik a köthartyagyulladásé. Ká-
ros behatás bántalmak, melyek a köthartyát érték.
Idegen testek, por, dohányfüst, egészségtelen, tisztátlan,
különösen ammoniak tartalmu gőzölögésekkel telt le-
vegő a legfőbb tényezők.

Általán bebizonyított tény a elismert dolog, hogy
azon helyek, hol szűk téren sokan vannak összeszo-
ritva, mint fegyházak, nevelő-intézetek, menházak, lak-
gel, midőn megnyitják, a katonaság és rendőrség vég-
ig meg, kit ott talál, azt elviszi, aztán legitimálja
magát, hogy rabló volt-e, vagy csak eltévedt lélek.

Ezen bazarban lehet találni mindazt, mi kelet-
nek kincse, szükséglete van. Ott csinálják a zsinin
és rózsabokr-fából a csibukzárt és adnak reá do-
hányt, fűszerezt, „hatszék” részegítő, kábító és el-
andalító szerével. Ezen, a keleti népektől annyira
kedvelt kábító szer az arabiai kender magvából kö-
szített. Hatása hasonlít az ittassághoz, csak hogy
kábitása tovább tart és ingerlékenyebb. Ezen szerrel
élnék a „dervisek”, a muzulmán nép „elő szentjei”.

Ezen szer annyira hatalmas, hogy csak annak izgat-
erejével bírják ki azon szerencsétlen „koldusai a val-
lásnak” azt, mit valósággal tesznek, hogy 10—12 óra
hosszú táncoljanak, vagy magokat — a fájdalom érzete
nélkül — verjék és kinezák. Ezen szernek es-
teket áldozatul sok kintnó emigráns hazánkba, mint:
báró Splényi, Gál Sándor, és talán maga a „Székely-
föld egykori Kossuthja” Berencsei László is.

De ha kilépünk a bazarból, előtűnik áll Omár
szultánunk mecsetje, mely a régi keleti muzulmán
építészetnek remekműve. E tovább ottan áll a „So-
phia-templom”, melyet magok a törökök is „Aja So-
phiának” neveznek. Ezen templomnak kupolája feltűnik
sajátossága lapossága által. Bejűti oda valóban nagy
protektió kell. Ez akkor is tanácsos nagy társasággal,
mert ezen, a keleti császárságot oly büszkén képviselő
templom valóban helyesen őrizteti szigorúan a mu-
zulmánoktól, mert annak egyszerű hajójába belépve
és látni, hogy évszázadok vakolási sem birták az
egykor keleten hatalmas kereszténység festményeit
végelesen megsemmisíteni lelkünk akkor elszorul.

De hagyjuk ezen helyet, és engedjék meg ne-

tanyák stb. helyiségek a köthartyagyulladások valósa-
gos fészkeinek tekinthetők.

Tényező lehet továbbá a szem működése káros
befolyású körülmények között, mint a szemek erejé-
nek túlesztet használata, kis tárgyakkal foglalkozás
rosz világítás mellett.

Végre tekintetbe kell vennünk a ragályoságot
is, mely kiválólag akkor kell hogy figyelünk tárgyát
képezzék, midőn a köthartya nemcsak könnyet, de nyál-
kát is képez. Ezen nyálka átvitele a beteg szeméből
más egészségesbe, ott hasonló kóros állapotot idéz
elő. Köny, nyálka, geny képződés fokozatos átmenete
a köthartya catarrhalicus gyulladásból a keleti, vagyis
jobbán: egyiptomi szemfájásba. Az átmenet annál gyors-
sabb, minél kevésbé tartatja magát a beteg a káros
behatásoktól távol s annál makacsabb, minél huzamo-
sabb a kóros állapot.

A keleti szemfájás kifejlődődn, a legzordosabb
gyógykezelést igényli, türelmet beteg és orvos részé-
ről egyaránt.

A gyógyítás elhanyagolása csak bajt bajra hal-
moz, míg végre veszedelmessé válik a látásra nézve.
A köthartyáról húzódik a szaru-bátrtya a képződik
az, mit a laikus „külös hálgy”-nak keresztelt el a
mely mint többé-kevésbé sűrű fátly vonódván végig
a szaru hártány, a tárgyakat homályban tünteti elő,
mintha a tárgyon felbő volna át.

Igy évek során tökéletes vakság állhat elő.

Ez rövid, a közönségnek szánt vázlata a „keleti
szemfájásnak”.

Láttuk hogy ragályos betegség, tudjuk, hogy tes-
tületekben fellépve, képes annak minden tagját el-
lepní. Kérjük: mi a köteleme a hatóságoknak e ra-
gály ellenében?

Ne kárhoztassuk az állapot, ne törvényeit, ha
ragályok gyarapodnak köztünk, ne, mert a szentesít-
tett XIV. törvényeikk mindezek elhárítását, hatósági
közvegek kötelemvé teszi, ezek lazsaltása nem az
állam avagy törvénykezés hibája. Ne bíráljuk, hogy
mi történik vagy történt, hanem lássuk, minek kellene
történnie, hogy a rendőri egészségügytan követelmé-
nyeinek elég legyen téve.

Itt tanulók között dühög a ragály. Tanulók kö-
zött, kik szemüket nem kiméltetik, mert hisz a ta-
noda látogatása szemük használatát parancsolja. A ta-
nodában az együttlét által a ragály folyton terjed.
Tehát a tanodák bezárása az első követelmény.

A leg több tanuló szállásában van, még, pedig a
legkevesebb van külön, hanem mint volt alkalmam ta-
pasztalni, többen együttesen. Ez együttlét rendőrlég
megvizsgálatni, s hol a még kicsiny, átlag 20 köb
méter levegő sem jut ki egy egyénre, ott a szobában
lakók számát illő arányba hozni a szoba-levegők köb
tartalmával. Így kettős irányban haladunk javítólag,
egyrészt ritkítjuk az együttlétet, másrészt elhárítunk
egy legfontosabb káros tényezőt, a bűzhődt levegő
befolyását.

Harmadik követelmény a betegeknek az egészsé-
gesektől elszigetelése. El lehet érní ezt, ha egy tan-

kem t. uraim és hölgyeim, hogy ne emlékezzem meg
a Dardanellák szorosában fekvő ama toronyról, hol
történelmünk annyi nagy hőse: mint Szilágyi Mihály,
Mátyás király nagybátyja, Török Bálint, Béli Pál,
sat. kiesenvedett, hanem visszatérök azon nagyszerű
emlékekhez, hol egy görög templomban nyugazik a
magyar szabadság nagy hőse II. Rákócy Ferenc és
annak anyja, a minden magyar nő eszménye, a hős
Zrínyi Ilona!

Nem jutott nekem azon szerencse, hogy távol
fekvő sirhalmaiknál laborulhassak; de jutott az, hogy
a Galathea felett fekvő temetőt meglátogassam, hol a
már időzavarától elkorhadt Rákócy-korszakbeli hősök
sírján térdeltem s hol nekünk is fekszik egy áldo-
zatunk: alcsernónai Cseh Imre.

Es mivelhogy már a temetőknél vagyok, a kelet-
iek előtt ezen rendkívül nagy kegyeletnek tárgyánál, fel-
említeni kívánom azt, hogy ott a temetők benn a városban
vannak cypirus és cédrusfák árnyában, rózsáktól kö-
rülözve, és oda jár mulatni a török asszony-világ és
így nem voltak Magyarország halottjainak is elha-
gyatva sírjok akkor sem; hogy jövőben milyennek
lesznek, arról biztosít ama lelkesedő, melylyel „mad-
zsalár” testvéreit ma a török nemzet fogadja, s mi-
után tudom is azt, hogy a magyar ifjúságnak ama
küldöttsége fog nemokára nekünk Konstantinápolyról
és élményeikről valódi szépeket beszélni, — be is
zárom felolvasás mat azon óhajtasommal, hogy a két
nemzet közötti frigykötés legyen örök, mint a kereszté-
nyek istenének hatalma, üdvözöl, mint a muzulmán-
nok hetedik egének menyországa!

Sepsi Szentgyörgy, 1877. január 25 én.

Horváth László.

TARCA.

Konstantinápolyi emlékeim.

(Felolvasott a sepi-szentgyörgyi „Felolvasó-egylet” 1877. évi
január 25-én tartott felolvasási estélyén.)
(Vége.)

Az „Arany szarv” a tengernek egy benyuló nyel-
ve, mely elválasztja egy a Mármora-tengert a Fekete-
tengertől, mint épen az egykori fényes „Bizantium”-ot
a külvárosoktól.

A régen elhullott keleti császárság fővárosa
Bizánc ma Stambul nevet visel.

Ezen kizárólagosan török nép által lakott váro-
sban: a legolcsóbb átmenet a hajóhid, mely minden
reggel napfélytől — mitől számítja a török a nap-
nak óráit — megnyílik, és felszededik naplementével,
mikor minden muzulmánnyal nyugodni kell.

Ezen hid egy tégy rengeteg között. Az árbo-
coknak annyi ezerei veszi körül, mint minálunk az
és fenyvesek körülveszik egy havasnak pusztáját.
Ezen haladunk végig és belépünk azon hatalmas „ba-
zár”-ba, mely fűdött piaccnak párja sehol a világon
nincs. Ez magában egy óra befűdve. A török tör-
ténelem azt tudja róla, hogy a Várnánál elvesztett
magyar csatának zsákmányából építetett. Elhiszem,
mert a török barátság valóban sokba került Magyar-
országban.

Es ezen bazár valóban egy befűdött piac. A ke-
let kereskedelme ott fordul meg. Vannak annak utcái,
síkútorai és abban minden zár nélküli kereskedések.
Nincs is arra szükség. Naplementével bezárják a két
bejáró kaput; a ki benne maradt, az benn szorult. Reg-

termet betegszobává alakítottuk át, hová az orvosilag betegeknek ismerteket alköztöltöttük s figyelünk arra, hogy az egészségesekkel közlekedés lehetetlenül váljék.

Végre gondoskodni kell a betegek gyógykezeléséről és a szükségeltetett gyógyszerekről.

Ezek a rendőri egészségügyen követelményei, parancsai. Ezek az erőlyes hatóságai teendők, melyeket a hol méltányolási s végrehajtani tudnak, ott nem dühöng hónapokon át a keleti ragály; új megfojtatik a csira s nem fejlődik veszedelmes nagyságra.

Dr. Reiner Dániel.

A hunyadmegyei eloláhosodott magyarokról.

(Felfolvasztott a sepsi-szentgyörgyi „Felfolvasztó-egylet” 1877. év febr 4-én tartott felfolvasztási estélyén Vecsey Róbert, a „Nemere” szerkesztője által.)

Van hazánknak egy része, melyről midőn megemlékezem, szívemet mászányi teher nyomja, szememben lelkem vére: könnyeim fénylenek. Testvéreink élnek benne s ma holnap elfeledik az ődes anyanyelvét, azt a nyelvet, melyen a gyermek anyát nevez, a lányka ábrándoz, az ifjú szerelmét valja be, a költő egy nemzet fájdalmát és örömet zengi.

S kik mindezt elfelejtették magyarul, szerencsétlen testvéreink: a hunyadmegyei magyarság!

A hunyadmegyei magyarokat a nagy Hunyadi János telepítette Hunyadmegyébe a hunyadi vár, az ország határai s a magyar nemzet védelmére a keleti támadások ellenében.

Östörténetét sűrű homály fedi, mert fájdalom, nem akadott senki, ki e magyarság történetét historiai nyomozások alapján felderítette volna. És így e magyarság történetét illetőleg pusztán a tradíciókra kell támaszkodnunk.

Allítják, hogy a „székely krónika” megemlékezik a Hunyadmegyébe települt magyarokról.

Okmányok, historiai tények bizonyítják, miszerint Hátszeg vidékén s a Strigy és Cserna mentén századok előtt számos magyarság lakott. E magyarság ma szerfelett leolvadt annyira, hogy csak két egymástól eltávolodott rajban találjuk maradványait. Ezek egyike a Retyezát előhegyeinek festői völgyvonalaiban lakik, a másik pedig Déva szomszédságában a Strigy és Cserna klasszikus földjét bírja.

Mindezt csoportban a typus és öltözközés e magyarságnak ma is megkülönböztető jele a környék román népével szemben. És fájdalom ez egyetlen különbség kivül alig különbözik ma egyébben amazoktól, s az a nép, mely a magyar nemzet legedzősebb korszakának szereplője volt, az a nép, mely tanulta a dicső Hunyadiak világra szóló tetteinek: ma teljesen román, román nyelv, szokásokra nézve, emeletül bírja magyar eredetűre, mert homályos tudata van arról, hogy valaha magyar volt.

E nép az úgynevezett „bocskoros nemességet” képezi.

Vezetékeinek, viselet, vallás és érzelmek tekintetében magyar, csak nyelve nem az.

A Cserna-mentiek leginkább megtartották nemzeti tudatukat s tömegesebben Hozsádát, Alpesset, Harót, a két Barcsa, Szent-András, Szántóhalmában laknak. Egyes családok a szomszédos román helységekre is átszakadtak, de a szűk daróc hajtások ruhát kék flanel ujjal, mint Háromszéken, a pörge, letompított köcsögalakú (olyan unitárius kalapféle, mint Háromszéken hívják) kalapot hordanak, inget nem eresztettek s kifejezősükben a románoknál nyitabbak. Ezen helységek a közelemlélt helyékhöz vallást követtek, ma csak Hozsádát, Rákódot, Alpesset bír ref. egyházközséggel s itt is csak liturgiái használatra szorult a magyar nyelv, mert istentisztelet után még egyházugyűléseiken is románul értekeződnek egymással.

Régen magyarolta e népek csak annyiból áll, hogy követválasztáson, a megyei gyűlések mellére írtva, a magyar párthoz csatlakozik, mert „jo sim ungur”!

Moraliter romlottabbak a románoknál is. A legtöbb verelődés, apró perpatvar és korcsmai dözsölés e magyarságnál fordul elő, mert papja már alig hathat rá s a vallás erkölcsnemelő igéi reá nézve a pusztában hangzanak el.

Iskolákat ugyanabban Réthy tanfelügyelő rendezte s most egyesek kezdenek magyarul szóra is kapni, s ha utócska végigmegyünk, egy-egy „jó napot”, „kezeit csókolom”-félével üdvöztetnek meg.

Minthogy újabb időig távol estek a községi iskolától, igen ritkán került ki egy-egy a romlott légkörből s ezek is rendszeren visszaestek apák bűnébe. S hogy csak városban és tisztán magyar társaságban tartás meglehet meg őket az eloláhosodástól, szép példát látjuk annak éppen az ott lakó magyar közbirtokosokban, kik nagyobbára ugyanazon nevet viselik, mit a csak románul tudó paraszt; de a gymnasium ezek lelkebe kitörülhetetlenül beégett a nemzeti tudat és honszerelmek tiszta lángját. E nélkül e magyarság elvész, mint Szent-András, Szántóhalmát és a két Barcsa-beli, kik hitüket is megváltoztatva, eldobták maguktól a magyar nemzet jelleg legbiztosabb talizmánját.

A nagy nemzeti bűn, hogy egy csoport magyar község meglehetetlenül leszakadt a nagy nemzettestről, leginkább a birtokosság lelkét terbeli. Ennek a szegény népek szabadságát, vagyoni erejét sokképpen

megrövidítette a határfőri intézmény felállítását, s mint-hogy a távoli határok őrzése sok idő és pénzfeláldozatba került, e nép az egyházi kiadásoknál kezdte legelőször alkalmazni a takarékosságot elveit. Mint általában a prot. egyházközségeknél, náluk is az önségely elvén alapult az egyházi szervezet, a mit a mindenfelől szűjtött és támasz nélkül állott nép számbeli gyarapodása arányában mind érzékenyebben kezdett venni, s minthogy a szomszéd görög egyházak lelkeszei alig számbavehető potomságról szolgálták a hivatelt, sőt egyesek szították is a nép elgúllatlenséget, s csábító ígéretekkel tévútra vezették, egy-egy elkéseredett pilanában képesek valának hitüket is megtagadni, mert nem akadt egy tekintélyes magasló lelkes hazafi, ki ballépések végzetes következményeiről felvilágosította volna.

A kereszturi egyház áttérése csak egy emberöltővel előzte meg korunkat, s ott egy Gyile (eredetileg Gyula) család nagyvárúgyi ármánykodása jászta át a népet. E család egyik tagja áhítóván a papi méltóság nyombuszára, minthogy egyedül a görög egyház kebelében praeparatathatta magát ilyen állásra, rávette községét, hogy fogadja el őt lelkésznek, ki majd némely naturalékkal is beéri, sőt az egyház vagyonát se kívánja. Az alku megkötöttet s a Gyile család valódi hierarchikus hatalmat gyakorol azóta e jóravaló községben. Nem egyszer fellázadt lelkiismeretük s bűnbánólag vissza szerettek volna térni, de az ármány moloch-jából szabadulni nem oly könnyű s a ref. egyház fájdalom nem oly gazdag, hogy ott saját erején volna képes nekik papot tartani.

Szent-András és Szántóhalmát áttérése adatunk nincs, jöllehet az előbbi csendidomjai a dévai ev. ref. egyháznál vannak letéve s 1700 közepéről valók. Itt a dévai kincstári urodalom kapási jószágigazgatóit sújthatja a felelősség, mert az egyház vagyonát erőszakos utakon folyvást kevesebítették s elvégre is bukkolt a gyengébb. Kis és Nagy-Barcsa alkalmasint még korábban állott át, mikor a Barcsay-család több udvari papot nem tarthatott számukra.

Mindezen községek 1765 óta határfőriek voltak, míg korábban szabad nemesi jogokat élveztek, vagy városzolgálatot teljesítettek, minthogy a vajda hunyadi vár körül vannak elszórva. Milyen szegény lesz valóban a magyar társadalomra, ha felséges királyunk a v. hunyadi várba majdan lejöve, e községekben áthaladva, a tősgyökeres magyar külsejű és nevű emberek körécsere csak románul válaszolhatnak! A Barcsán lakó Nagy, Kis, Antal családok kérdezték bár egy magyar szócást s „nem tudom”-mal fog felelni. Szt. Andráson a Bedő család Bedő, ott szemerjái ármális levetél ma is féltékenyen őrizi. Az Alsóból Onkos, Okus lett s a Zászlócy szép multra utaló nevet földhöz ragadt koldusnép viseli már. Hátha a rákosdi Pető, Farkas, Dobolyi, Ceglédi, Budai, Szombathi, Kőpöci, Bartha, Zajzoni; vagy hozsádai Bikfalvi, Vitéz, Gálfi, Bakó, Benkő, Virág, Herczeg stb. nevek visszafelé fordulunk: ne csavarja-e össze szíveinket a legkeserűbb honfi bú, ha tagadólág rázzák fejüket a hozzájuk intézett magyar szóra.

Térjünk át a Cserna-völgyével párhuzamosan lejtő Strigy völgyére, hol szintén megtartotta még néhány község ősi jellegét. Itt Bácsiban van ref. egyház s ez a község már több magyarul tudó családát mutat fel, de Batiz, Tompa, Zeykfalva rég következett nemzeti jelegéből.

Bácsiban Kis, Nagy, Pogány, Török, Soos, Simon, Sebesi, Szabó, Bácsi a nagyobb családok. Megannyi párja a székely s különösen háromszéki neveknek Ha nincs is tehát írott adat kezünkben, ki merjük mondani, hogy itt éppen székely véreink néznek a nemzeti enyészett gyászos jövője elé. Kit érdekelhetne tehát közelebbről ezek megmentése, mint beuntunk, kiknek szívveréshez köti őket a félreismerhetetlen rokoni kötelék. De hány név van eredeti formájából kiforgatva. A Somogyi Szomode, Damó Dames s a Magyar-ből lett Ungur majdnem faluról falura megújul. S hátha előkelő családaink verrokonait a Zeykek-et, Nopcsákat, Lázárokat vesszük, minő szomorú vonást érintünk az itt lett századok pusztító hatalmából.

Az itt levő községekben a nők viselete egészen székelyes, lakásuk rendszeren bekerített, míg a románok így-egy összetakolt hurubákból áll. Lakásuk, gondolkodásmódjuk merőben acclimálódott a nyelvvaltoztatással. Buját, örömet csak románul fejezik ki; hogy várjunk hát tőle magyaros eredetiséget? Az egész vidéken egyedül Lozsád falu őrizte meg nemzetiségét, de ennek nyelve is csak amugy hemzseg a romanizmustól. Lozsád község több családja éppen a sepsi-szentgyörgyi székely buszár ezredhez tartozott. Népesebb családjai: Fekete, Farkas, Zudor, Horcog, Györfi, Szilágyi, Nagy, Kis, Ferenci stb.

A fenn vázolt vidékekkel szemben a Maros jobb partján esik Harót nemes község s Szászváros felé a balparton Tordas. Ez az egész vonal Bokajtól Alsófehér szélétől Gurászádáiig (Zám közelében) magyarságtól volt lakva még a nemzeti fejedelmek alatt is s most

„Lakói merre vannak?
Hátha kérdezed.”

Lenn Dobra környékén úgynevezett „egyházne-mesek” (praedilicanták) laktak, minőkkel Hátszeg vidékén találkoztunk. Ezek is nemzeti érzelmetek egészen levetkőzték. Így Roskány s a többi községekben senki se emlékszik már a magyar nyelvéről, holott Roskány temetőjében több magyar felirat is van s a lakosok régi kiváltságos jogukat élvezik követválasztásoknál ma is. Maros-Illyének egyik utcája Székely nevet hord, minthogy ott marosszéki várkatona-ság (darabnt) volt letelepítve. Lakói most ennek is románok s a magyar név mindenfelé kisért.

Mindjárt a Vaskapunál találjuk Zákányt, melynek görög katolikus lakói közt a Hunyadi Jánosok, Gáspárok lepik meg az utazót. A Hunyadi család a Bokást nevű maig is rokonságot formál a nagy Hunyadiakhoz s tradíció szerint ven is erre alapja, noha a Hunyadi címet a Csolnákosi család viseli Hunyad közelében. Itt Hunyadi Gáspár nevű g. kath. sekrestyés, a legtanatikusabb oláh. Ennyire megtárgadta e család az ősek erejéit. Szavazások a magyarokkal szavaznak. Itt van Klopotiva (a Pogányok őse) rombadől egyház-zal, hol a lakosság nagyobb része Pogány nevű.

A Retyezát alatti községek közül nemzeti öntudatuk leginkább a borbátvizek, szálláspatakiak és livadiak őrizték meg. E 3 községben Réthy magyarnyelvű iskolát állított fel. A férfiak itt feketé, a csikakébehoz hasonló zekét viselnek piros zsinorattal. A nők szőtt ruhát, kartont. Görög vallásuk, mint állítják, még Gyula vezér idejéből, mikor tudvalevőleg egész Erdély e valláshoz tartozott.

A többi községek lakói alig mutatnak rokonszenvet a magyar iránt, noha előjogukat gyakorolják s ruházatuk néve különbözik az oláhoktól. A magyar nevek többnyire el vannak fordítva. Fehérvizen Balassa: Bolesan, Kis: Stojkutza, Döcy: Docza, Tóth: Totuj, Dancs: Demecisor, Cseh: Csejuk, Mátyás: Mátyásóju.

A Hátszegtől északra fekvő Felső- és Alsó-Szilvás levetkőzte vallásával nemzetiségét is.

Feltűnő azon szomorú tapasztalati tény, hogy a magyar elem a vele egy községben lakó, habár nálánál kisebb oláh elemet csak lényegesen külsőségekben azaz öltözetben tudta magához asszimilálni és cserében az öltözetet az oláh nyelvet sajátította el. A ruházattól odaadt nyelvet, mint Amerika vad törzsei üvegdarabokért a nemes ércet. Veszedelmes és drága csere a magyar elemre nézve, s aggasztó kételyek támadnak bennünk fajunk eltrevalósága, szívóssága iránt!

Ami a vallási viszonyokat illeti, az eloláhosodott magyarok nagybőra reformátusok. E vallást az oláhok magyar vallásnak nevezik s követőit magyaroknak (unguroknak).

Az 15000 főnyi magyarság „ungur”-nak, magyar-nak nevezi magát, s habár ezen elnevezéssel inkább vallási, mint nemzeti fogalmakat köt össze, mindemellett e körülmény szerencsés fogantatás lesz, melynek segítségével visszavezethetjük őket a nagy nemzettesthez.

Az egyház, a magyar pap és iskola nem voltak képesek megakadályozni az eloláhosodást. Iskola, hol volt, hol nem. A gyermek, ha iskolába járt is, mit a téli hónapokban tanult, azt a többi évszakokban elfelejtette s a könyvet pásztorbottal cserélte fel, s mint hogy Hunyadmegye lakossága tulnyomólag oláh, csak oláhnyelvet hallott s így a szétszórva lévő magyarságnak el kellett pusztulni az idegen elem között. Később beosztott az oláh határ ezredelke, mi gyorsan mozdította elő eloláhosodását.

Atalán minden körülmény e nép elkorcsosodására működött közre.

A pap magyarul predikál, a nép nem érti meg s így a magyar nyelv liturgiái nyelvről sülyed, melyet, mint valami szent mysteriumot, egyedül a papnak szabad éteni. A magyar pap magyar hivatelt oláhlul társalog, mert másképp meg nem értik.

Ez nem maradhat többé így! A hunyadmegyei magyarságra nézve templom és iskola e két palladiuma a nemzeti létnek — állítandó fel, hogy számunkra megmentve legyenek.

Az eloláhosodás hatása meglátszik a nép kedélyén is. E nép dalá keserves, fájdalmas oláh dana, melyen alig tört át a magyaros dalak.

A hunyadmegyei magyarság eloláhosodása megakadályozásában igen üdvös, hazafias és hálás tere nyílik a magyar társadalomnak a közreműködésre. Kérdés, mikép lehetne gátat vetni a nemzeti pusztulásnak, mikép lehetne ismét visszanyerni a nemzet számára az elhagyott magyarságot.

E kérdés megjelölve lett. Déván Hunyadmegye székvárosán létesült egy állami főreáltanoda, melynek lelkes tanárai felháborodva e magyarság szegénylenet állapotán, hozzá fogtak a nagy munkához. Alapítottak egy segélyző egyletet, melynek célja tanszerekkel, élelemmel, ruházattal, lakással ellátni az eloláhosodott szegény sorsu magyar szülők gyermekeit, hogy így lehetővé tétessék a tanulás és a magyarosodás. Ez egy-egy lelt most szűkebb körben végzi nemzeti nemes munkáját, de ha anyagi eszközök gyarapodnak, nagyobb körben terjeszti ki áldásos működését.

El van tehát vetve a mag, mely erős fává fogja magát kinőni, ha a nemzet hazafias áldozatkészsége nem vonja meg tőle az éltető ápolást.

Ez egytelnek nemzetapostoli hivatása van s bizonyára minden jóérzésű magyar etni fog célja elérését előmozdítani. Alig két éve, hogy ez egy-egy létrejött máris 70 tanulóval töltött segélyez.

Itt nem annyira humanitárius és segélyezési, mint inkább nemzeti ügy forog szóban, s ha nemzet szíven hordozza e magyarság ügyét, s ez egytelnek képesíti célja kivételére, pár évtized alatt e magyarság meg lesz mentve.

A 15,000 nél többre menő magyarság érdekében — lehetetlen, hogy ne dobbanva meg a nemzet szíve, hogy ne könyörölve minden igaz hazafi szegénylenet sorsukon.

Itt tenni, gyorsan tenni kell, mert a meglevő maroknyi nép nyelve sem magyar többé, hanem román nyelvű.

Tanítatunkunk kell e nép fiait, hogy ezek idővel világosítsák fel a népet, hogy vallás és nemzetiség nem ikertestvérek, hogy eredeti magyaros gondolkodásmód, szokásokat honosítsanak meg közöttük.

Egy ilyen misszióhoz, minővel a dévai reáliskola segélyező egylete bír pénz, igen sok pénz kell. És a kellő összeg begyűl, mielőtt minden hazafi teljesíti kötelességét. Csak filléreket hozunk össze a hunyadmezei magyarság szégyenletes kérdése nem lesz tovább is égető társadalmi baj.

Ha Széchenyi azt mondta „hogy a z a p a g y i l k o s n a k i s m e g k e l l k e g y e l m e z n i m e r t m a g y a r”, vegyük szívünkbe a 15–20,000-nyi magyarság ügyét, kiket csak képeztünk, neveltünk kell, hogy valóban magyarok legyenek.

Leheljünk lelkesülten minden iránt, mi magyar azon kibe, honnan a balsors csapásai, balviszonyok, ellenséges elemek környezete száműzték a nemzetiséget, kiknek ősei a honszabadító hősök elsői közt valának. S ha ezt egy szívvel, egy akaratral kivihetjük, az önérték büszkeségével mondhatjuk el a költővel

Szent hazánk
Megfizettük, mindazt mivel csak tartozánk!”

Nem menjünk addig Ázsiába rokonlelmélet keresni, míg nemzetünk fiait, kik velünk egy vér, nincsenek megmentve a nyelv, a műveltség és hazának.

Karoljuk magunkhoz a szeretet és részvét melegével azokat, kik történetünk könyvét annyi ragyogó lappal gazdagították.

Hunyadmezei magyarságának újra magyarra kell tenni s ha vétkes hanyagsággal nem munkálkodnánk rajta, nem lennének méltók, hogy a sir nyugalmat, a halál feltámadást s isten bűneiknek bocsánatát adják.

A szennyfolt lángra a földben sem hagy pihenni; az is éget, ha testvéreinket elkorcsosodni engedjük.

Honfiak, honleányok! járuljunk a legnemzetesebb alapozó! [Hajkuk össze fillereinket, mert nem szobrot emelünk árán, hanem az addig érzéketlen szoborba kell lelket lehellenünk!]

A magyart újra magyarra kell tennünk; ajándékozunk meg vele az édes anyát, a drága hazát!

A természetn történelmének rövid vázlata.

(Folytatás.)

A delejéről mondottunk vala annyit, hogy az még Krisztus előtt feltalálták, s tudták annyit róla, hogy az a vasat magához vonzza; továbbá, hogy a delejt Marco Polo Chinából Európába hozta. Hogy a delejt, mint chinai találmány igen régi eredetű, azt több történelmi eredmény igazolja. A Kr. e. 903 évtől élt Tsing wang chinai császár a nála lévő c o c h i n c h i p a i követeknek, — egy chinai történész Schumatián szerint, — hogy haszátértökben az utat el ne veszítsék, öt tsinankint, azaz delejes szekeret ajándékozott, melyen egy emberalak mindig előre mutatott. Az arabok s általában a dél-afrikai népek a chinaiaktól azt már korán átvették s egy görög történész, Chalcandylas szerint pusztai utazásaik alkalmával oly eszközt használtak, mely mindig előre mutat. Vitrey bibornok és Beaunvais Vince a compasset már 1190-ben az arab beduinok kezében találta, kik azt utazásaik alatt használták. Megismerkedvén az európaiak a delejtől, igyekeztek azonnal annak tulajdonságait kipróbálni. A delejtől lehajlásnak felfedezését közösen Norman Róbert angolnak tulajdonítják, ki 1576-ban készítet egy incontinuumot. Hasonlólag Hartmannról állítják azt, hogy 33 évvel Norman előtt ismerte volna a tűneményt. 1600-ban Gilbert „de magnete” című munkájában a delejtől ma ismert tulajdonai közül a legtöbbet felsorolja. Hogy a delejtől naponta ingás van, azt Graham 1722-ben fedezi fel. A delejtől távolítás tűneményének felfedezését, kiderítését Coulomb Gauss, a föld delejességének, göncleinek, egyenlítőjének meghatározásában Humboldt, Hamsten a forgó testeknek a delejtől való hatásának kipróbálásában pedig Arago szerzett érdemeket. — Végre a kereszt-delejességet Farady 1845-ben fedezi föl.

A villanyos tűneményeket illetőleg egészen az ujkoré az érdem, hogy azokat jelenleg ismerhetjük s a gyakorlati életben oly sokfelépr érvényesíthetjük. Az ókor népei — mint előbb láttuk — csak annyit tudtak a villanyosságról, hogy egy darab posztóval megdörzsölt borostyánkő könnyebb tárgyakat magához vonz. Ezen, még annyira azt is ismeretkezz a középkor misem adott; századok, sőt évezredek teltek el, míg az emberiség arra jött, hogy a régiek ezen észleletét, tovább kutatassák s e tükos természetű erő tulajdonságait kiismerni törekedjenek.

Az ujkor-eleji Gilbert, körül az előbbi tevének említését, megvizsgálta a dörzsölt borostyánkő működését; de ő annak hatását a delej hatásával megegyezőnek látván, úgy vélekedett, hogy ez sem egyéb a delejességnél.

Guericke Ottó, a magdeburgi polgármester tevé azon felfedezést, hogy a kén és üveg is hasonlóan villanyossá tehető. Ugyanő készítette az első villanygépet; mely egy fatengely körül forogható kengyölőből állott s melynek dörögő anyagát a forgató keze képezte.

Guericke kívül foglalkoztak még a villanyossággal: Boyle, Newton és Wall.

Ez utóbbi 1708-ban a dörzsölt borostyánkőből legelőször csalt ki villanyszikrát, állítván, hogy az kicsinyben nem egyéb, mint villámlás s az azt kísérő sercegés, mint a mennydörgés.

A 18-ik században Gray István tette meg a különbséget a jó és rossz villanyvezető testek között. Ugyancsak ő volt az, ki az első kísérletet tette vizet, embereket, állatokat közlés által megvillanyozni.

Franciaországban ugyanezen időben Dufay

foglalkozván a villanyossággal, a villanyozott embert testből villámszikrákat csalt ki. Azon felfedezés érdeme, hogy az üveg villanyossága különbözik a gyanta villanyosságától, hasonlólag őt illeti.

A német tudósok között Kleist 1745-ben tapasztalta, hogy a villanyos vízzel telt palack jelentékeny ütést éreztet, ha azt kívül karcoljuk. Az ő találmánya az ugynevezett „leydeni palack”, mely mellékeve ottan vette, hogy két leydeni tanár: Mueschenbroeck és Allemen ismertette meg a világgal.

A hatás, melyet egy villanyossággal megtöltött leydeni palack az emberekre tett, a legnagyobb bámulat tárgya lón. A kísérletezők minden rangu és rendű emberek által ostromoltattak, a mennyiben akarta mindenki látni a kísérletet és saját magán tapasztalni a villanyütést, noha számtalan elrettentő hírek tettek arról körutat egész Európában. De a mi fő: a természettudósok között idézett elő nagy mozgalmat, serkentvén őket újabb meg újabb felfedezésekre.

Zajzon Farkas.

(Vége következik.)

Egy kis félreértés Kossuth mondása után.

A székelység érdekében, a művelt közönség előtt igazolásképp a székelység s kivált Háromszék érdekeit teljesen képviselő „Nemere”, nkben — egy kis félreértést, mi nem rosakaratból származott ugyan — hazafi kötelességem helyrehozni.

Majdnem minden hirlapban, s nem kis meglepetéssel olvastam azt, hogy Kossuth Lajos, ki általunk nagyrabecsült, nemzettünk atyja, a ceglédi küldöttségnek otlléte alkalmával megmutatott egy érdemföld ezen szavakkal: ezen „unicumot az erdélyi múzeumnak ajándékozom, és rövid idő alatt rendeltetési helyére juttatom” mint mára lapokban is átvéve közöltetett — de inkább hiszem, hogy „egy” helyett „az” szóban rejlik a sajtolóhiba, mert:

Határozottan állítom, hogy Kossuth Lajosról, ki oly jó emlékező tehetséggel és lángésszel a mindenható által felruházott, ily tévedés fel nem tehető — adott szavát most is megtartá, remete lakát el nem hagyta, adott szavát megtartja most is, mint megtartotta azt mindig!

Hogy pedig azok, kik ezután a felhozott hibás tudósítást még terjeszteti karjuk, attól tartózkodjanak; azok kik már várják a jelvényt, hiába ne reménykedjenek, és azok, kiknek tudomásuk van az úgy igaz állásáról, meg ne ütközzenek, van szerencsém isten áldásaként, az örömtől elragadtottan a következő levél tartalmát közölni.

A levél így szól:

„Collegio no (al Baraccone) dec. 24. 1876.

Vasady Gyula tanár urnak Imecsalfván.

Tisztelt tanár ur!

Ön felszólított járuljak valamivel a Cserey Jánosné asszonysággal által alapított „háromszéki múzeum” gyűjteményéhez.

Szíves készséggel teljesítem kívánságát s öröndek, hogy módomban van azt egy oly tárggyal tehetni, mely történelmi becses bir, a maga nemében unicum; s melyet az általam nagyrabecsült s testvériesen szeretett székelység nek a multak emléke remélem, kedves séntem.

E tárgy a magyar katonai érdemrend nagy keresztjének azon csillagjelvénye, melyet az 1848—49-ik szabadságharcban, erdélyi seregeink dícső emlékt vezére Bem tábornok, Nagy-Szeben bevétele alkalmából kapott, s holtáiglan viselt.

A török kormány azon gyöngéd figyelmét tanúsította irántunk, hogy a nagyhírű tábornok halála után e jelvényt nekem, mint az illető kormány volt főnökének, s e minőségben a Rend Nagy Mesterének küldötte meg Kintahibán.

A dolog tehát egészen hiteles.

E napokban egy barátom látogatását várom Budapestről. Altaga fogom megküldeni. Így biztosítva leszünk, hogy szállítás közben el nem tévedt. Utasítandom őt, hogy Orbán Balásnak adja át, Őt pedig az átadás felől értesítse, küldjéle.

Fogadja Tanár ur nagyrabecsülésem kijelentését s barátságos üdvözlémetet

Kossuth Lajos. *

A második felolvasási estély Sepsi-Szentgyörgyön.

Tartatott a hunyadmezei előladosodott magyarok segélyezésére A f. hó 4-én lefolyt felolvasási estélyről akarok pár sorban írni, nem azért, hogy a szerkesztőt tudó

*) A hazai lapok tisztelettel felkérnek, hogy a már meg-történt sajtóhibák, a történelmi mozzanat hitelessége végett helyre-igazítani sziveskedjenek. V. Gy.

sítsam, mert hiszen ő maga is a közreműködők között volt, hanem tudósítom az olvasókat, a kik mindezenre szívesen fogják venni, ha egy kedélyes estély lefolyásáról olvashatnak.

Mindenek előtt a legösztönb tisztelettel emlékezem meg a sepsi-szentgyörgyi közönségről, mely magasabb érzékenek azáltal adott kifejezést, hogy az estélyen oly nagy számmal jelent meg, minőt rég nem láttunk a városház dísztermében. A terem a szótéljes értelmében zsúfolásig tele volt. Különösen kiemeljük ezen elismerésre méltó eseményt, miután az estély nemzeti célra, a hunyadmezei előladosodott magyarok segélyezésére rendezetett.

A tárgysorozatot a vegyes kar nyitotta meg a „Kis hára” című érzéstéljes kardallal, mely úgy az előadás szabadságát, mint technikát kivitelét illetőleg mindnyájunk tetszésével találkozt.

Ezt követte Vécsey Róbert felolvasása a „Hunyadmezei előladosodott magyarokról.” A szép gondolat dolgozott mi — azt hiszem — már a mai számban olvasható lesz egész terjedelmében. Meglátszik rajta, hogy szerző lelkesen karolta fel elhanyagolt testvéreink ügyét; az egész műben bizonyos nemzeti melegség érezhető, melyet tárgyszerű felfogás és mindvégig következetesen indokolt találat irányeszmék kísérték. Adatát gondos kutatásra mutatnak; nyelvezete tiszta, szabatos s több helyen emelkedett. Igen ajánlom a t. olvasóközönség figyelmébe. Elismérésünket szerző méltán megérdemli, mert a főváros után ő volt a vidéken e tekintetben kezdeményező. Fogadja részemről is legméltóbb üdvözlémet érte. Nem a kölcsönös szempontról beszélök a következőleg azt sem várom, hogy ő engem adandó alkalommal hasonló dícsérettel halmozzon el: de ennyit az igazság és méltányosság érdekében elhallgatnom semmiesetre nem volt szabad. Sőt hogy beláthassa a t. olvasóközönség, miszerint nem „pajtáskodom”, kijelentem, hogy nem ártott volna, ha felolvasó ur kissé hangosabban olvas, mert a nagyteremben nem volt mindenütt hallható. A miből különbön annyi az igaz, hogy a szinpadai coulisák hátrányára voltak a előadás tisztaságának. Jövőre, azt hiszem, gondoskodva lesz arról is, hogy a felolvasó hangját ne fogja el a szinpad a közönség előtt.

A felolvasást követte Spitzer Merszedes k. a. szavalata. Szavalta Tompa Mihálynak Pogány Karolinához írt levelét. A szavaló kedves jelenség volt a szinpadon s a gyűjörű hangulatú költeményt tiszta csengő hangon s meleg átérzéssel adá elő; a közönség tapsaival jutalmazta meg.

Végül következett a műkedvelő társulat szíves közreműködése. Egy kedélyes vígjátékot (Miniszterelnök bája 1. felv.) adtak elő. A csinos, ösösvágó kerked előadás mindvégig derült hangulatban tartotta a közönséget. Pöschl Augustus k. a. és Vajna Klára k. a. kifogástalanul játszottak. Fogolyan Lukács (journalista) szerepében kitűnő volt; szerepének hatáskörét jó előre fel fogta s elegans megjelenésével, úgy alakított ügyességével mindnyájunk tetszését kiérdemelte. Duduc Gerő (Kovács, tanácsos) szintén jó kedvvel, helyes humorral játszott s mai fellépéséből ítélve, közönségünk kedvenc játékosát fog benne találni.

A mi panasznunk van: az a rendezéséget illeti. S bár e sorok írja sem áll messze a rendezőktől, de amennyiben az ő hibája saját magát is figyelmezteti jövőre nézve most, midőn itt nyilvánosan megemlékezik azon botrányos zavarokról, mely az ülő helyek rendetlen számozása által keletkezett. Biztos lehet a t. közönség, hogy ez először és utóljára történt.

Azon reményben, hogy a jövő felolvasási estély szintén nagy közönség előtt fog lefolyni, ígretet tesszünk a magunk részéről, miszerint kedélyesség tekintetében nem fogunk visszafelé menni.

Brrrrrr.

Felhívás

Sepsi-Szentgyörgy földmívelő, kereskedő és iparos polgáraihoz.

A „Nemere” f. évi 8-ik számában volt szerencsém közö tenni a nagyméltóságu vallás és oktatásiügyi miniszterium azon rendeletét, hogy tartanék időnként a felbűt földmívelőknek népszűri előadásokat a nemzetgazdaságtan és okosztó földmívelés alapelveiből; egyzersmind felhívam ugy a földmívelő, mint iparos és kereskedő osztályokat, hogy a felső népiskola helyiségeben minden vasárnap délután 2 órakor tartandó nemzetgazdaságtan előadást minél számszerűbben látogatni ne terheltelessen; s bácha a nemes város tanácsa iskolánk igazgatóságától hivatalosan felkérte, hogy sziveskedjen kebeléből is oda hatni az egyes társulatoknál, hogy ezen magas rendeletnek elég tétethessék, mégis a folyó hó 28-ára kitűzött előadásra senkise ne jelentkezett.

Valóban megfoghatatlan azon részvételesség, mit a felsőbb rendelet iránt tapasztalni kellett az embernek nemcsak egyesekön, de a társulatok kebelében is! Ha ezen részvételességnek okozója az lenne, mert talán a nagy többség nem ismeretes ezen az újabb korban nagy tekintélyre vergődött tudománynak, t. i. a nemzetgazdaságtannak mivoltával, már ez elég sajnos teszi társadalmi álláspontunkat; s hátha még nem is sietnek az érdeklöttek tudomást szerzeni annak tartalmáról, ez csak sokszorozza a magasabb körökben a kétségbeesést a nemzet jövő felvirágzását illetőleg; de ha még ehhez azon nézet is járul, hogy a földmívelők, iparosnak és kereskedőnek semmi társadalmi tudományra s így erre sincs szükségé, valóban megtagadása a világ nézetnek, mely követeli, hogy előbbre-előbbre! Bármily legyen is az ok, azzal nem törődöm, hogy egyesek büszkeségét ne sértem, de kötelességemnek tartom néhány szóban jelezni ezen tu-

dományának a társadalmi életre vonatkozó fontosságát, melynek tudásával élvezheti csak helyesen mindenki azon szabadságot, mit az alkotmányos kormányzat az állam polgárokra országos ügyek elintézésében nyújtott.

Hogy ezen felsőbb rendeltetnek a egyszersmind kötelesebből eredő felhívásomnak érvényt annál biztosabban szerezhessek, idézem egyik nagy nemzetgazdánk ezen tudomány hasznáról táplált észrevételeit: „A nemzetgazdasági tudomány a leghasznosabb tudományok egyike, mert e tudomány azáltal, hogy az anyagi érdekekkel, az emberi szükségletek mikénti fedezésével foglalkozik, közvetlenül az államélnak elérésére körül forog, mely anyagi jólétét feltételeztetik.”

„Minthogy ezen tudomány az ember mindennapi foglalkozásaival közelebb érintkezésbe jön, azért a nemzetek gazdasági élete különbözőlé tüneményei felett becses felvilágosításokat nyújt.”

„Ezen tudomány vezérlete alatt meglehet határozni, vajlon kedvező e vagy nem kedvező valamely országban létező gazdasági állapot, és bizonyos ország gazdasági szükségleteinek bizonyos időben minő intézkedések felelnek meg?”

„Szükséges e tudomány mindazoknak kiknek hivataluk és vagyonuknál fogva feladatuk és alkalmuk van a nemzetgazdasági viszonyok alakulására valamely befolyást gyakorolni, különösen a törvényhozóknak és államférfiaknak, kiknek a mezőt ismerniök kell, melyen cselekvőleg fellépnek, hogy t. i. a javak körül célszerű törvényeket hozhassanak és jótékony intézkedéseket tehesse, valóban állíthatni, hogy e tudomány, mintegy vezércsillag, mely az államférfi teendőiben szüntel nélkül vezeti, és mindenkor jó tanácsot szolgál, főleg midőn kereskedési szerződés kötendő, vagy az ország pénzügyében valamely intézkedés teendő, mikben nemzetgazdasági ismeretek nélkül alig lehetséges a legkárosabb következtetés ballépéseket elkerülni.”

„Hasznos e tudomány a bírának, ügyvédeknek, és alsóbbrendű hivatalnokoknak is, hogy t. i. az első a törvényt kellőleg magyarázhasse és alkalmazhasse, mire szükséges a törvények szellemét, mely gyakran nemzetgazdasági okban rejlik, kellőleg felfogni; az utóbbiak pedig hivatalukban sikerrel eljárhasanak, és a kormányt a törvény hatásairól, valamint a nép gazdasági szükségleteiről kellőleg tudósíthatassák, és aziránt célszerű javaslatokat tehesse.”

„Igen hasznos szolgáltatást tesz e tudomány az egyes gazdának is, legyen ez földbirtokos, iparos, bankár, vagy kereskedő, mert vele megismereti a viszonyt, melyben az ő gazdasága a nemzetgazdasáshoz áll, és neki a gazdasági tevékenységére helyes irányt jelöl ki, benne öntudatot gerjeszt, és közérzületet ébreszt.”

„Még a közönséges munkára nézve, ki csak ki-visz, soha nem rendez, sem felesleges némi fogalom a gazdasági törvényekről, mert ez serkentésre és megnyugtatóra szolgál, neki és öt vesztélyes tévedésektől és elcsúszásoktól megóvjá.”

„Végre e tudomány eredményei igen örvendetek, tekintve az emberi nem ügyeit magasabb erkölcsi álláspontból, mert e tudomány mutatja, hogy a jólét csak ott üti fel állandó lakhelyét, hol az igazság, rend és polgári szabadság, biztonság és műveltség gyökeret vertek, és mert azon meggyőződést terjeszti, hogy valamely nemzetnek a gazdaságban haladása, nem más nemzetek rovására és más nemzetek károsítása, hanem saját productív erői célszerű használása által érik el, és azáltal a régóta fenálló előítéletet megszüntetvén, a nemzetek közti a békeességes közlekedést mozdítja elő.”

„E tudomány haladásától a jövőben várhatni a legfontosabb társadalmi kérdéseknek szerencsés megoldását, és azáltal az emberi nem fejlődését a gazdaság terén.”

Nagy nemzetgazdaságunk ezen véleményét észrevételekkel támogatni feleslegesnek tartom; álljon itt a maga tisztaságában a magas rendelet és szerény felhívásom támogatásául. A részleteket felvilágosítani fogják az előadások, melyeknek látogatására a földműves, iparos és kereskedő urakat tisztelettel felhívom. A második, de mégis első előadás február 4-én fog tartatni a felső fiiskola helyiségében délután 2 órakor; folytatólagosan minden vasárnap délután. Sepsi-Szentgyörgy, 1877. január 31-én.

Bene József,
gazd. szaktanító.

Legujabb.

Február 5. A bankkérdésben minisztertanács tartatott, mely tudomásul vette a miniszterelnök által folytatott bécsi alkudozások folyamatáról tett jelentést. Konstatalva van, hogy kormányunk semminemű lényeges concessiót nem tett e kérdésben. A miniszterek ismét felutaztak Bécsbe és az eldöntés kedden vagy szerdán be fog következni.

Ma este Bécsben közös miniszteri konferencia fog tartatni.

Gorcsakow köriratot intézett a hatalmakhoz, melyben felszólítja őket, hogy tudassák, mit akarnak egyhangú megállapodásuknak a porta által történt visszautasítása után, mert az orosz kormány azt hiszi, hogy eleget tett a béke fenntartására.

Azon bir, mintha a három császár ismét találkozást rendezne, teljesen alaptalan.

VEGYES.

— A f. hó 18 ára hirdetett felolvasási estély a változott körülmények miatt egy nappal előbb, vagyis 17-én tartatik meg. Azért láttuk jónak előre tudatni a t. közönséggel, miután tudomásunk szerint vidékünk-ről többen készülnek résztvenni a nemes célra szánt igen érdekesnek kinalkozó estélyen.

— A s. szentgyörgyi önkényes tüzoltó-egylet javára január 27-én tartott bál tiszta jövedelme 697 frt 5 kr. Ebből a 186 frt 40 kr. kiadást levonva — marad tiszta jövedelem 510 frt 65 kr. Ez összeg 600 frtra kiegészítve az egylet részére vásárolt eszközök törlésztésére fordittatik. Fogadják iaméltelen városunk hölgyei, főképp Bogdán Istvánné urasszony, a jövedelem beszerzése körül buzgó fáradozásaikért az egylet halás köszönetét. Mit. Vodianer Béla városunk képv. selője lelkes közreműködése folytán a miniszterek ő nagyméltóságai a egy pár előkelő hazafi is kegyes-kedett egylettünk javára 5—5 frtot küldeni. Egylettünk említett kegyes adakozóknak jegyzőkönyvileg legnelebbebb köszönetét fejezte ki s elhatározta, hogy ezen magas állásu alapított díszokmánnyal fogja megiztelní.

— Városunk tüzoltó-egylete mint értesültünk zászlóanyának Bogdán Andrást ő nagyságát kérte, mint ez egylet jólétjét fel. Mint halljuk Bogdán Andrást ő nagysága a zászlóanyaság tisztét elfogadni méltóztatott.

— A „Nemere“ idei 6-ik számában a lentermelés ügyében tett felhívásomat megújítandó, tisztelettel kérem ismételve a termelni szándékozókat, hogy a megrendelendő lenmag mennyiség iránti szándékukat mihamarább tudassák alóirttal annál is inkább, mert a megrendelés f. hó 15-én fog megtétni és felesleg nem rendeltek. Tarcali Endre, háziipar-egyleti titkár.

— A közegészségügyi bizottság Sepsi-Szentgyörgyön megalakult. Első gyűlését f. h. 4-én tartotta meg, melyen előbbk Molnár Sámuel, jegyzővé Málik József, jegyzővé Barthos Domokos választatott meg. Rendes tagjai a bizottságnak: dr. Wissiak Antal, dr. Samech Fülöp, Szász Károly orvos, Born Lajos állatorvos, Fülöp Géza ref. lelkész, Molnár Mihály r. kath. lelkész, Popovics Elek gör. kel. lelkész, Málik József igazgató, Tarcali Endre igazgató, Simó Dénes tanvezető, Gyárfás Lajos városi főjegyző, Barthos Domokos városi aljegyző, Fehdenfeld Gyula gyógyszerész, Beteg Bálint gyógyszerész, a képviselő bizottság választása folytán: Csutak János, Molnár Sámuel és Ötvös Pál. Az első gyűlés igen érdekes volt. felolvasattak a közegészségügyi bizottságot illető törvények, és szabályrendeletek, s a többnemű határozatok közül megemlítjük, miszerint egy bizottság küldetett ki a város területén lévő vágóhidak, csatornák, vízvezetékek, házak, temetők stb. megvizsgálására. A bizottság terjedelmes jelentést tesz a tapasztaltak felől, s a hiányokat illetőleg véleményét ad. Sokat várunk a közegészségügyi bizottságtól; mert javítani, tenni való van elég nálunk.

— Kézdi-vásárhelyi polgártársainkat, kik mindig első, ha a haza és nemzet érdeke forog kérdésben — szívesen kérjük a hunyadmegyei előladosodott magyarság javára estélyt rendezni. Reméljük a Székelyföld többi városai is követni fogják Háromszék városai nemes példáját a 15,000-nyi székely megmentését a haza és nemzet számára elsőlegeni fogják. Ugy legyen!

— A hunyadmegyei előladosodott magyarság megmentése s a nagy nemzet-testnek visszaadása végett országosan hazafias mozgalom indult meg. A f. város után városunk első, mely ez elemzetenülének indult nép javára estélyt rendezett s megmentésükhez 50 frttal járult. A 15,000-nyi székely eredetű magyarság megmentése leginkább minket székelyeket érdekel, mert e nép vérünkbeli való vér, s mi nem nézhetjük közönnnyel, hogy saját véreink nemzeti megsemmisülésnek legyenek kitéve.

E magára hagyatott nép nemzeti ügye támogatására felhívjuk a székelység hazafias érzületét a kéréjük habár fillérekkel is járuljanak a nemzeti ügy előmozdításához.

Résztünkről az adakozást 2 frttal megnyitjuk — elfogadunk krajczáros adományokat is — s azokat nyilvánosan nyugtázzuk.

— A „Négyfalusi tanítói dalegylet“ — a négyfalusi polgári női önképződők közreműködése mellett f. évi februárhó 10-én, szombaton Hosszafaluban a „Nap“ című vendéglő termében tartja meg évi rendes da festélyét igen érdekes műsorozattal. A tiszta jövedelem jótékony célra fordittatik. Az előadást táncvígáalom követi.

— Egy anyagyilkos püret tárgyalta mult szombaton a bécsi esküdtzések Hackler Raimund, 23, egyéves kömtves legény megfojtotta 65 éves anyját, hogy elrabolhasse pénzét. A rablott pénzből, mely 20 frtból s a megfojtott anya jeggyűrűjéből állott, két napig mulatott s e két nap éjjelén ugyanazon ágyban aludt mely alá anyja holttemét dugta volt. Nyegyednapról följelentte magát a törvénszéknél, hol minden megindulás nélkül beszélték el véres, szörnyű tettét. Kötelet általi halálra ítélték.

PIACZI ÁRAK.

		S.-Sz.- György febr. 5.		Brassó febr. 2.	
		frt	kr.	frt	kr.
Kilogram	Buza (tiszta)	8	50	9	20
	legazebb	8	20	8	60
	közepes	8	—	8	10
	gyöngébb	5	30	7	10
	Buza (vegyes)	5	—	5	60
	legazebb	4	40	5	30
	közepes	4	—	3	70
	legzsebb	3	80	3	40
	közepes	2	40	2	30
	legzsebb	2	20	2	10
Kilogram	Törökbuza	4	—	4	20
	Kása	7	30	4	70
	Borsó	5	—	4	70
	Lencse	8	—	6	50
	Fuszulyka	4	30	5	—
	Lenmag	—	—	11	60
	Burgonya	1	80	2	60
	Marhahus	—	28	—	32
	Disznóhus	—	48	—	44
	Juhhus	—	—	—	—
Kilogram	Fagyú. friss	—	30	—	—

Bécsi tőzsde és pénzek febr. 6.

5% Metalliques . . . 62.60	M. földt. kötv. . . 73.—
5% nem. köles. . . 68.—	Tem. földt. kötv. 71.75
1860. államköles. 110.75	Erd. földt. kötv. 71.75
Bankrészevények . 835.—	Exstet 115.80
Hitelrészevények . 147.10	Cs. kir. arany . 5.89
London 124.70	Napoleon'd'or . 9.93

Felelős szerkesztő: Vécsey Róbert.

Kiadótulajdonos: Pollák Mór.

Dr. HANDLER MÓR

orvos-, sebész tudor, szülész és szemész
gyógyít gyökereesen fényes és tartós siker biztosítása mellett mindennemű

titkos betegségeket;

1) az önfertőzésnek minden következményeit, ugymint
magömléseket

az ingerlékeny gyengeséget, az ondtófolysát, különösen a

tehetetlenséget
(elgyengült férfierőt);

2) huygcsőfolyásokat (még oly idültteket is), nemzűrűsek bujakóros fekélyeit és másod-
rendű bujakórt minden alakjaiban és elcsúszásaiban;

3) **huygcsőszűküléseket;**

4) friss és idült nyákfolyásokat nőknél, az ugynevezett fehérőfolyást, és az onnan eredő

MAGTALANSÁGOT;

5) **bürkiütéseket;**

6) A huyghólyag betegségeit és mindennemű vizelési nehézségeket.

Rendel naponként: délelőtt 10 órától 1-ig, délután 3 órától 5-ig, és este 7 óráól 8-ig

Lakik: Pesten, belváros, kigyóutca 2-ik szám alatt kigyó- és városkázutca.

sarkán. (Rottenbiller-féle házban) 1. emelet, bemenet a lépcsőn.

Díjjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik
és a gyógyszerzek meküldetnek.